A BIZOTTSÁG (EU) 2020/1050 VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA

(2020. július 15.)

az in situ előállított nitrogénből álló biocid termékek kulturális örökségvédelmi célból történő engedélyezésének Spanyolország számára való lehetővé tételéről

(Csak a spanyol nyelvű szöveg hiteles)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló, 2012. május 22-i 528/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([1]) és különösen annak 55. cikke (3) bekezdésére,

a biocid termékekkel foglalkozó állandó bizottsággal való konzultációt követően,

mivel:

(1) Az 528/2012/EU rendelet I. melléklete olyan hatóanyagokat tartalmaz, amelyek kedvezőbb környezeti, humán- vagy állategészségügyi profillal rendelkeznek. Az e hatóanyagokat tartalmazó termékek ezért egyszerűsített eljárás keretében engedélyezhetők. A nitrogén azzal a korlátozással szerepel az 528/2012/EU rendelet I. mellékletében, hogy csak korlátozott mennyiségben, közvetlen felhasználásra kész tartályokban használható fel.

(2) A Bizottság az 528/2012/EU rendelet 86. cikke alapján jóváhagyta a nitrogénnek a 18. terméktípusba (rovarölő szerek) tartozó biocid termékekben hatóanyagként való felhasználását ([2]). Több tagállamban, köztük Spanyolországban is engedélyezettek olyan biocid termékek, amelyek nitrogént tartalmaznak a jóváhagyott formában, és gázpalackokban vannak kiszerelve ([3]).

(3) A nitrogén in situ a környezeti levegőből is előállítható. Az in situ előállított nitrogén felhasználása jelenleg nem engedélyezett az Unióban, és nem szerepel sem az 528/2012/EU rendelet I. mellékletébe foglalt jegyzékben, sem pedig a biocid termékekben található létező hatóanyagoknak az 1062/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet ([4]) II. mellékletében foglalt jegyzékében.

(4) Az 528/2012/EU rendelet 55. cikkének (3) bekezdésével összhangban Spanyolország 2019. november 19-én kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz az említett rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjától való eltérés iránt, amelyben azt kérte, hogy a kulturális örökség védelme érdekében tegyék lehetővé számára a környezeti levegőből in situ előállított nitrogént tartalmazó biocid termékek engedélyezését (a továbbiakban: kérelem).

(5) A rovaroktól a mikroorganizmusokig a károsító szervezetek széles köre károsíthatja a kulturális örökséget. E szervezetek jelenléte nemcsak maguknak a kulturális javaknak a pusztulásához vezethet, hanem azzal a veszéllyel is jár, hogy az említett károsító szervezetek a közelben lévő más tárgyakra is átterjednek. Megfelelő kezelés nélkül a tárgyak helyrehozhatatlanul károsodhatnak, ami súlyosan veszélyezteti a kulturális örökséget.

(6) Az in situ előállított nitrogénnel nagyon alacsony oxigénkoncentrációjú ellenőrzött légkört (anoxia) hoznak létre a kulturális örökség részét képező tárgyakon található károsító szervezetek elleni védekezésre szolgáló állandó vagy ideiglenes zárt kezelősátrakban vagy -kamrákban. A nitrogént kiválasztják a környezeti levegőből, és beszivattyúzzák a kezelősátorba vagy -kamrába, ahol a légkör nitrogéntartalmát megközelítőleg 99 %-ra emelik, következésképpen az oxigén szinte teljesen elfogy. A kezelési területre szivattyúzott nitrogén nedvességtartalmát a kezelendő tárgynak megfelelő igények szerint határozzák meg. A kezelősátorban vagy -kamrában létrehozott feltételek között a károsító szervezetek nem tudnak életben maradni.

(7) Amint az a kérelemben is szerepel, a kulturális örökség részét képező tárgyak kezelésére szolgáló, nitrogénnel végzett anoxia technikájának az elmúlt évtizedekben tapasztalt továbbfejlesztésének köszönhetően a kulturális intézmények (múzeumok, archívumok, könyvtárak, megőrzési-helyreállítási központok stb.) fokozatosan felhagyhatnak a korábban használt, erősen mérgező anyagok alkalmazásával.

([1]) HL L 167., 2012.6.27., 1. o.

([2]) A Bizottság 2009/89/EK irányelve (2009. július 30.) a 98/8/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv I. mellékletének a nitrogén hatóanyagként való felvétele céljából történő módosításáról (HL L 199., 2009.7.31., 19. o.).

([3]) Az engedélyezett termékek listája a következő címen érhető el: https://echa.europa.eu/hu/information-on-chemicals/biocidal-products

([4]) A Bizottság 1062/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2014. augusztus 4.) a biocid termékekben található valamennyi létező hatóanyag szisztematikus vizsgálatára irányuló, az 528/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett munkaprogramról (HL L 294., 2014.10.10., 1. o.).

(8) A Spanyolország által benyújtott információk alapján úgy tűnik, hogy az in situ előállított nitrogén használata az egyetlen olyan hatékony technika a károsító szervezetek elleni védekezésre, amely a kulturális intézményekben őrzött összes anyagtípus és anyagkombináció esetében alkalmazható anélkül, hogy a tárgyak makroszkopikus és molekuláris tulajdonságai megváltoznának. Ez a technika jól alkalmazható a különösen érzékeny anyagok, például a néprajzi örökség, múmiák és kortárs műtárgyak megőrzésére.

(9) Az EN 16790:2016 számú, „A kulturális örökség megőrzése. Integrált kártevő-mentesítés (IPM) a kulturális örökség védelme érdekében" című szabvány jegyzékében szerepel az anoxia, illetve a módosított vagy ellenőrzött légkör módszere, és e szabvány a nitrogént mint az anoxia előidézésére leginkább használt anyagot írja le.

(10) A károsító szervezetek elleni védekezésre más technikák is rendelkezésre állnak, mint például a gamma-besugárzás, a (magas vagy alacsony hőmérsékleten végzett) hősokkolási technikák és a mikrohullámú kezelés. Emellett más hatóanyagok is felhasználhatók erre a célra. Spanyolország szerint azonban az említett technikák mindegyikének megvannak a korlátai az anyagtípusokat illetően, amelyekre alkalmazhatók.

(11) Amint az a kérelemben is szerepel, a kulturális intézmények alig alkalmaznak más hatóanyagokat azok veszélyessége miatt. Az ilyen anyagokkal történő kezelést követően a kezelt tárgyakon lévő maradékanyagok fokozatosan kijuthatnak a környezetbe, ami kockázatot jelent az emberi egészségre. A nyilvánosság számára nyitva álló kulturális intézmények esetében ez különösen fontos szempont.

(12) A kérelem szerint a gamma-besugárzás alkalmazása DNS-változásokat idézhet elő olyan objektumokban, mint a múmiák vagy a természetrajzi múzeumok kiállítási darabjai, miközben az ilyen objektumok további tanulmányozásához és elemzéséhez elengedhetetlen, hogy genetikai anyaguk sértetlen maradjon. Ezenkívül a gamma-besugárzás alkalmazásához szükség volna a radioaktív anyagok kezelésére alkalmas olyan külön, a biztonsági követelményeknek megfelelő speciális felszerelésekkel ellátott helyiségek létrehozására, ahol emellett az ionizáló sugárzásnak kitett személyzet képzésére és ellenőrzésére is lehetőség lenne. Ilyen intézkedések aligha lennének megvalósíthatók a kulturális intézményekben.

(13) A kérelemben szereplő információk szerint a hősokkolási eljárások (fagyasztás vagy hőkezelés) több anyagra is nem kívánt hatást gyakorolnak. A magas hőmérsékleten történő kezelések nyomán módosulhat a szerves anyagok felülete, meglágyulhatnak a ragasztóanyagok és lipidkristályosodás léphet fel. Spanyolország szerint a magas hőmérsékleten alapuló kezeléseket ritkán alkalmazzák a kulturális örökség megőrzésének területén, mivel az ingó kulturális örökségben található anyagok közül sok lipid vagy fehérje jellegű (pl. olajfestmények, temperák, viaszszobrok). Ezenkívül a hőmérséklet emelkedése nemkívánatos kémiai reakciókat válthat ki. Az alacsony hőmérsékletű kezelések hasonlóképpen károsíthatják a kezelt felületeket és a bevonatokat, valamint páralecsapódást idézhetnek elő a kezelőterekben.

(14) A kérelem utal arra is, hogy a mikrohullámú kezelések hőt termelhetnek, ami mikro- és makroszkopikus elváltozásokat okozhat a kulturális javakban.

(15) A kérelemben szereplő információk szerint a gázpalackokba töltött nitrogén használata nem megfelelő alternatíva a kulturális intézmények számára, mivel gyakorlati hátrányokkal jár. A gázpalackokba töltött korlátozott mennyiségek miatt gyakori szállításra és külön raktárra van szükség. A palackozott nitrogénnel való kezelés magas költségekkel is járna a kulturális intézmények számára.

(16) A kérelem kitér arra, hogy az elmúlt évtizedekben számos kulturális intézmény ruházott be kezelőkamrák építésébe és nitrogéngenerátorok beszerzésébe. Sokoldalúsága és az összes anyagtípus kezelésére való alkalmassága miatt az in situ előállított nitrogénnel előidézett anoxiát rendkívül széles körben alkalmazzák a kulturális örökség megőrzésére.

(17) Annak előírása a kulturális intézmények számára, hogy többféle eljárást használjanak a károsító szervezetek elleni védekezésre – amelyek mindegyike csak meghatározott anyagok és tárgyak esetében alkalmazható –, ahelyett hogy egy már használatos, és az összes anyag esetében megfelelő eljárást alkalmaznának, további költségekkel járna az említett intézmények számára, és még körülményesebbé tenné e felhasználók számára annak a célnak az elérését, hogy az integrált kártevő-mentesítés keretében felhagyjanak a veszélyesebb hatóanyagok használatával. Ezenkívül az in situ előállított nitrogénnel előidézett anoxia céljából beszerzett kezelőhelyiségekről és berendezésekről való lemondás a korábbi beruházások elvesztését jelentené.

(18) 2019-ben a biocid termékekért felelős illetékes hatóságok bizottsági szakértői csoportjának több ülésén is [5] eszmecsere folyt az in situ előállított nitrogénre vonatkozóan az 528/2012/EU rendelet 55. cikkének (3) bekezdése szerinti lehetséges eltéréssel kapcsolatban.

[5] Az 528/2012/EU rendelet végrehajtásáért felelős tagállami illetékes hatóságok képviselőiből álló bizottsági szakértői csoport 2019. májusi 83., 2019. júliusi 84., 2019. szeptemberi 85. és 2019. novemberi 86. ülésén. Az ülések jegyzőkönyve elérhető a következő címen: https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0

(19) Emellett az in situ előállított nitrogénből álló termékekre vonatkozó eltérés iránti, Ausztria által előterjesztett első kérelem benyújtását követően az Európai Vegyianyag-ügynökség a Bizottság felkérésére nyilvános konzultációt folytatott az említett kérelemről, lehetővé téve valamennyi érdekelt fél számára véleményének kifejtését. A beérkezett 1 487 észrevétel túlnyomó többsége támogatta az eltérést. Számos válaszadó kitért a rendelkezésre álló alternatív technikák hátrányaira: a hőkezelés károsíthat bizonyos anyagokat; más hatóanyagok használata olyan mérgező maradékanyagokat hagy a műtárgyakon, amelyek azután fokozatosan felszabadulva kijutnak a környezetbe; a gázpalackokba töltött nitrogén használata nem teszi lehetővé a relatív páratartalom szabályozását a kezelt területen, amire pedig szükség van bizonyos anyagok kezelése esetén.

(20) A múzeumokat és kulturális örökségi helyszíneket képviselő két nemzetközi intézmény – a Múzeumok Nemzetközi Tanácsa, valamint a Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsa – kifejezte azt a szándékát, hogy kérelmet kíván benyújtani az in situ előállított nitrogénnek az 528/2012/EU rendelet I. mellékletbe való felvételére vonatkozóan, ami lehetővé tenné a tagállamok számára, hogy az említett rendelet 55. cikkének (3) bekezdése szerinti eltérés nélkül engedélyezzék az in situ előállított nitrogénből álló termékeket. Ugyanakkor egy ilyen kérelem értékelésének elvégzése, a hatóanyagnak az 528/2012/EU rendelet I. mellékletébe való felvétele és a termékengedély megszerzése időbe telik.

(21) A kérelemből kiderül, hogy nem állnak rendelkezésre megfelelő alternatívák Spanyolországban, mivel a jelenleg rendelkezésre álló alternatív technikák mindegyikének vannak hátrányai vagy azért, mert nem alkalmas az összes anyag kezelésére, vagy pedig gyakorlati okok miatt.

(22) Mindezen érvek alapján helyénvaló azt a következtetést levonni, hogy az in situ előállított nitrogén Spanyolországban elengedhetetlen a kulturális örökség védelméhez, és nem állnak rendelkezésre megfelelő alternatívák. Spanyolország számára tehát lehetővé kell tenni, hogy a kulturális örökség védelme érdekében engedélyezhesse az in situ előállított nitrogént tartalmazó biocid termékek forgalomba hozatalát és felhasználását.

(23) Az in situ előállított nitrogénnek az 528/2012/EU rendelet I. mellékletébe történő lehetséges felvétele, valamint azt követően az in situ előállított nitrogénből álló termékeknek a tagállamok általi engedélyezése időbe telik. Ezért helyénvaló eltérést engedélyezni egy olyan időtartamra, amely lehetővé teszi az alapul szolgáló eljárások befejezését,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Spanyolország a kulturális örökség védelme érdekében 2024. december 31-ig engedélyezheti az in situ előállított nitrogént tartalmazó biocid termékek forgalomba hozatalát és felhasználását.

2. cikk

Ennek a határozatnak a Spanyol Királyság a címzettje.

Kelt Brüsszelben, 2020. július 15-én.

a Bizottság részéről
Sztella KIRIAKÍDISZ
a Bizottság tagja